

Wõru praostkonna

Jõulu-album

1927.

SE 12135

Kiigiraamatkogu.

AB. 614.1:10

Jaan 28. XI 27

~~XXXXXXXXXX~~ *

Jõulu laulud.

I.

Wikit: Argate! nii wahid hüüwad. 355.

Siion, tõsta healt ja kiida, Ja anna Helde andja, kallis onne, Oh püha,
kõigel' ilmal' teado, Et sinu jõulurõõm püha Jeesutene, Kuis oled sa meid ar-
on suur! Lauka sest ja waata üles, Eu mostand! Laulge, inimeste keeled, Ja
Sumal magab Maarja süles Ja halwas hüüdke, taewa ingli healed: Jehoowa Sõ-
sõimes armu juur! Eest, Siion, jäta sa na lihaks saand! Mis patt sai lahutand,
Kõit pühkmed nõudmata, Nõua tedal Ja On meri ühendand, Halleluujal Eu õi-
õnnistab Ja awitab Ka siis, kui kõit guses Ja armu sees Nüüd mõitleme su
sust maha jääb. wainu mäes.

Kui sind ilmatargad põlgwad Ja kui
sind walewennad salgwad, Oh Jeesus
meite siiski jää! Kui sind sõgedad ei nõua
Ja kui sind pimedad ei leia, Siis kõi-
gil' filmad lahti tee! See on ju sinu
nõu, Saks tulid, taewa au, Et kõit
mõitfid Eu lahkusest Ja heldusest Nüüd
laulda ja ka igawest.

II.

Wikit: Wõta nüüd Jssandat, wägewat kuningat. 96.

Hõifake taewad, ja laulge nii maa kui Kuis mina patune, Jssand, nii kallis
ka meri: Jeesus on tulnud, suur Sumal siis sulle, Et sa, täis armu, nüüd süda-
on liha ja weri! Rahu ta toob, Süda- me awasid mulle? Oh et mu meel, Sü-
med uueks ta loob, Täidab, mis kuulu- da, suu, mõte ja keel Hoopis end annat-
tab firi. fid sulle!

Waata, hing, imet, kuis kõrgem end Üstaw Immanuel, minugi südames
alondab põrnu, Waata ning kummarda sünni, Sinust, mu peastja, ma pean siis
ilmunud igawest armu! Lapsels saab igawest tinni: Ela mu sees, Käi ise
nüüd Sumal ja kannab kõit süüd, Hä- itka mu ees, Ei ma siis etsiteed
witab ära kõit hirmu. kõnni!

III.

Wikit: Sumal, wägew walitseja. 182.

Hing, nüüd mõta Peastja wastu,
Kes sind tahab aidata.
Kutates ta juure astu
Mandlilu meelega,
Et sul tõuseks taewa walgus,
Jõuaks uue elu algus.

IV.

Wiisil: Ma tulen taewast ülevalt. 33.

See on see õige rõõmu päew, Nüüd kaob turvastus ja waew!
Kõik häda Jumal lõpetab, Et ise inimeseks saab.

Oh õnnis, õnnis igawest, Kes tunneb seda lapsusest, Ka teda usus tunnistab
Ja lunastajaks nimetab.

Nüüd wiletsusest peafeme, Ja surma, pörgu wõidame, Sest Kristus tulnud wäega
Nüüd mao pead rõhuma.

Nüüd kostke inglitele fit: „Au o'gu Jumalale nüüd, Suur rahu olgu ilma peal
Ja inimestest hea meel!“

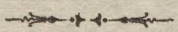
V.

Omäl wiisil. 366.

Oh sa rõõmustaw, Oh sa õnnistaw, Püha kallid jõulu aeg!
Ihm wajus kadul, Krist sündis wõidul: Ristirahwas, Ristirahwas, rõõmusta!

Oh sa rõõmustaw, Oh sa õnnistaw, Püha inglite laulu aeg!
Betlemma narmel Hääd kõlab hõistel: Ristirahwas, ristirahwas, rõõmusta!

Oh sa rõõmustaw, Oh sa õnnistaw, Ristitandjate rõõmu aeg!
Jeesus on tulnud, Rahu meil' toonud: Ristirahwas, ristirahwas, rõõmusta!

Ras kartus — wõi rõõm?

Luuk. 2, 10, 11. „Ja ingel ütles neile: Urge kartel sest waata ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõigile rahwale peab saama, sest teile on täna Saaweti linnas Õnnistegija sündinud, kes on Island Kristus.“

Ras Juuda maa rahwal enam põhjust oli karta wõi rõõmustada? Wõime ise oletada: maapiind kehwa ja wilets, elutingimused rasked, tollimaksud Rooma riigile suured, üldsed wäljawaated rahwa tulewiku suhtes lootusetu — kui ettekuulutatud „messias“ tulemisega wiiwitab, siis on tulewik tume ja saatuslik. Ühe sõnaga — mure- ja ahastuse laened woolasid üle Juuda rahwa, rõõmuhääled olid täiesti waifinud Niisugusesse rahwa meeleoluse tungis ootamata ingli lauluhääl: Urge kartel sest waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõigile rahwale peab saama, sest teile on täna Saaweti linnas Õnnistegija sündinud, kes on Island Kristus!

Mis pandis taewast liikumama? Mis tõi Jõululapsusest maa peale? Mis oli jõulurõõmu sügawam põhjus? Ras prohwetite kuulutus, kas Juuda rahwa ohwrid, kas wägewa Rooma teisri Augustuse käst ja soow?

Ei — tõesti mitte — waid inimeste p a t u h ä d a, inimeste wiletsus, i n i m e s t e

ahastus ja kartus — see tungis üles Jumala aujärjeni ja tõi wiletsale inimkonnale patust peastjat lapsusest! Inimeste kartus oli Jumala südamet ärawõitnud, halastaja Isa saatis rahwale jõulu rõõmu. Ja meie aeg — ja meie aja rahwas? Ras ostame tõsist jõulurõõmu leida?

„hõõmsaid pühi“ — „häid pühi“ — kallid soowisõnad kostawad kõrwu pühade ajal! Näitab, nagu oleks jõulurõõm täieline seal, kus teda teisele soowitakse, kus ta ennaft wäljendab hiilguses ja pidutsemises, söömises ja joomises, lünkides ja lünkide wastuwõtmises — aga kui ligemalt waatad — kuuled sagedasti: Jõulud on mulle koormaks ja raskuseks — pean seltskondlisi kohustusi täitma, suuri kulusid kandma, rõõmsa näoga pidustustest osawõtma, moodu pärast kirikusse täima — kuna mul puhkust tarwis oleks ja rahu igapäewase töö raskuse wahel. Teistele jälle on jõulud ja ülepea kõik pühad üheks mitte soowitud töö ja teenistuse talistajaks ja ilmaaegselt tülitiks.

Ütle ise, kallid lugeja, kas niisugustele jõulud õnnistuseks wõiwad olla? Ras nad ülepea midagi aimawad jõulu tähtsusest ja jõulu wäärtusest? Ei kaugetl mittel! Sest et nad pole aru saanud ingli kuulutusest „ärge

kartke" — nad pole aru saanud, et inimese a hastus ja kartus murdis lahti Isa südan, nõnda et Ta äravõtlemata ja arusaamata halastuse ja armastuse pärast patu aheletes wangistatud inimkonnale „suurt rõõmu“ maa peale saatis!

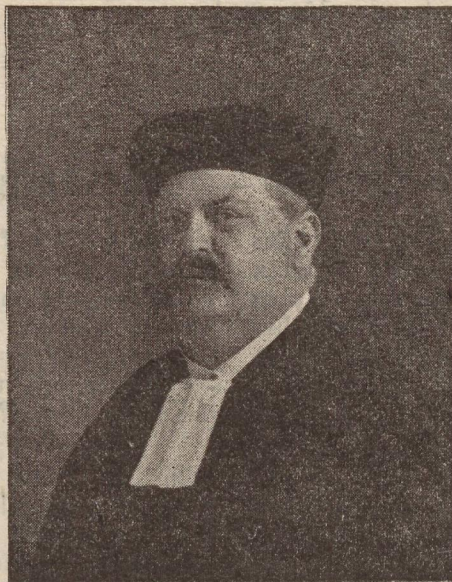
„Ihm oli hufas, Kristus on sündind“ — Rõulud on imede aeg: Juhtub fagedasti jõuluks, et rõõmsaks saab see, keda patu pimedus põrmu rõhunud ja rõõmuta teine jääb, kes kerge südamega pühi wastuwõttab! Kooramatule ja waawatule ütleb ingel: Waata, ma kuulutan sulle suurt rõõmu, sulle on täna Õnnistegija sündinud! Aga mis kuulutatakse teistele? Kas mitte seda, mis peigmees wiiele neitsile, kes oma lampidele õli ei muretsenud, ütles: „Tõeste, mina ütlen teile, ma ei tunne teid mitte!“ Oh teie waesed ja armetud, kes

teie jõulu rõõmuft ja jõulu õnnistuseft ilma jääte oma õiguse ja oma puhtuse pärast — ega teile ka „Õnnistegijat“ tarwis ei ole!

Kallid kaaswõttelejad, kas mure laened ja ahastuse pilwed ei käi ühtelugu üle ilma ja rahwaste — kas ka meie tulewik hingelises suhtes ehk ei ole tume ja lootusetu?

Ei — tõesti mitte: Jõulu täht hülgab meie eel — uuesti pühitseme Kristuse sünnipäewa ja ingli hääl kostab: „Urge tarikel seft waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõigele rahwale peab saama, seft teile on täna Saaweti linnas Õnnistegija sündinud, kes on Issand Kristus“. Halleluuja — Amen!

J. C. Schwarz,
Wõrumaa praost.

**Wõrumaa praost ja Põlwa kog. õpetaja
Johann-Christoph Schwarz.**

Johann-Georg'i p. on sünd. 27. aug. 1869. a. Tartus, Põlwa kog. õpetaja pojana. Oppis kodukoolis, astus 1882. a. eraõppimisele Tartus, lõpetas kooli 1891. a., astus Tartu ülikooli ja lõpetas seal samas usuteaduskonna 1896. a. Astus wabatahtl. sena sõjawäeteenistusesse ja tegi ohwitseri eksami 1898. a. ja samal aastal ka konsistooriumi eksami, pidas proowiaastat Kanepis ja Põlwas, ordineeriti Tartu Jaani kirikus Wõru praostkonna wikaariks, waliti Põlwa koguduse abiõpetajaks ja pärast isa surma pastor-primaariuseks sealsamas. 1927. a. walitud Wõrumaa praostiks, konsistooriumi poolt finnitatud 2. juulil 1927.

Põlwa kirik

on üks kõige vanematest, kui mitte kõige vanem kirik Taru-Wõru maakonnas. Ühe tõenduse järele 1452. a. räägitakse „Kirumpää“ kihelkonnast Maarjaoru kirikuga Põlwas — tähendab, et Põlwa kirik p. Maarjale pühitsetud on. Põlwa ehk Kirumpää kihelkonna piirid ulatasid wanal ajal palju kaugemale, kui nüüdse Põlwa kihelkonna piirid, sest terwe Rääpina ja osast Wõnnu ja Kanepi kihelkonnad kuulusid ka Põlwale. 17. aastaja algul kaotas ka Põlwa kirik sõja läbi: teda põletati

maha müürini ja kihelkonna äärmise waesuse pärast jäid kiriku wared 39 aastat seisma, enne kui teda jälle üles ehitati. Wana Põlwa kirik oli üsna wäike ja weel 1843.—1845. a. ehitati suur ruumikas ristijagu wanale juurde, nõnda et ta nüüd umbkaudu 3000 inimest vastu wõtab. Arhiivist leidub weel 2 katoliku preestri nime, kuna esimene ewangel. luther. usu õpetaja 1626. a. Põlwasse asub. Nüüdne õpetaja on 1626. a. saadik katsteisikümnes ewang. luteri usu hingekarjane Põlwas.

Rõuge kogudus.

Ta on üks suurematest maakogudustest: tema pikkus, alates Hargla koguduse piirist kuni Wastselkina koguduse piirini, on umbes 75 km. ja laius, alates Wõrust kuni Läti piirini, umbes 38 km. Sellepärast on temal praegu peale pääkiriku weel 3 abikirikut: Koosa, Pindi ja Rogosi, wiimases kirikut küll weel ei ole, aga tema aset täidab koolimaja ruum, kus altar ja kantsel sees on. Siin waheldub mägestik lagendikuga, sellepärast on ka rahwa hingeline laad isesugune ja annab palju materjali uurimiseks. Kiriku elu on Rõuges alati edukas olnud. See on osalt seletataw rahwa hingelise wajuadusega, kui ka sarnaste hingekarjaste mõjuga, nagu Hollmann (piiskop), Hahn, Kallas. Iseäranis sügaw ja tänuväärne mälestus on rahwal õp. Rudolf Kallasest, keda meie isegi prohwetiks nimetada wõime. Tema 15 aasta tööstewusel käidi 286.000 korda armulaul. See kõneleb ju millestki. Praegune piiskop kull oli Rõuge koguduses abiõpetajaks. Majanduslikelt ei ole Rõuge kunagi rikas olnud ja ta on kehwas jäänud tänini, kuigi edu poole püütakse.

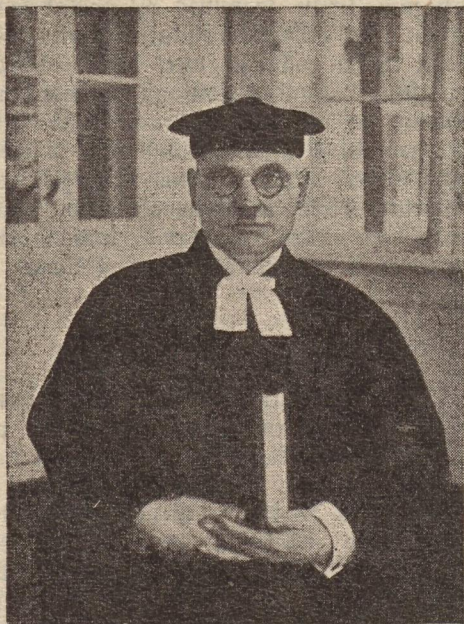
Koguduse elule lõi walusaid haawu Wabadussõja sündmus, kus enamlasted kiriku purustasid ja õpetajamaja ärapõletasid. Wiimane õpetaja F. Hollmann jättis enamlaste tulekul koguduse maha ja selle tagajärjel walitses koguduses täielik korratus. Hull aega ei saadud õpetajat walida, kogudus jagunes partidesse, kuni lõpuks Alfel Kallaspe peale peatama jääd. Aga ka tema suutis waewalt paar jutlust pidada, sääl kutsus Jumal teda siit maailmast ära Tema järeltulijaks sai Walter Wiks. Waatamata walusate haawade peale, nagu, koguduse maa wõõrandamine, kihelkonna kooli ärawõtmine koguduselt, kiriku purustamine, õpetajamaja põletamine jne., toibus kogudus ometi Jumala tahtmisel ja waatab praegu oma tulewikule wasiu helewate ja särawate filmadega ja teab, et kui tema Lunastaja elab, siis elab ka maapealne kogudus.

Walter Wiks,
Rõuge koguduse õpetaja

on sündinud 20. jaan. 1895. a. Alghariduse saanud Kodawere kihelkonnakoolis. Käinud Tartu Aleksandri gümnaasiumis. Usuteadust õppinud 1915. a. peale. Wabadussõjast wabatahtlikuna osawõtnud. Olnud usudõpetuse kooliõpetaja Tartu Noorfoo kaswatuse 1. gümnaasiumis. „Postimehe“ toimetuses töötanud kuni 1922. a. toimetuse sekretärina ja ajakirjanikuna. Õpetas usut. fakulteedi Tartus 1920. aastal. Proowiaastat pidanud Tartu Pauluse koguduses. Waliti Rõuge koguduse õpetajaks 22. augustil 1922. a. Koguduse nõukogu poolt fingiti ametiõigust 24. detf. 1926. a.

Mõnda Rāpina koguduse muredest.

Õpetaja M. Saarmann

on sündinud 17. aug. 1880. a. Oli Tallinnas algkooliõpetajaks; astus hiljem usuteadust õppima Tartu ülikooli, mille lõpetas 1914. a., oli prooviaastal Põlwas ja ordineeriti Wiljandis Wiljandi praostkonna wikaariks; kutsuti hiljem Wõru praostkonna wikaariks, oli Tallinnas 1919. a. Pühawaimu kiriku abiõpetajaks ja waliti 1920. a. Rāp. kog. õpetajaks.

Rāpina kihelkonna pindala moodustab umbes 1200 klm. suurune Peipsiäärne maariba 65 klm. pikuti ja 18—20 klm. laiuti. Koguduse liikmete arw peaks hingeraamatu järele

10.000 hinge olema, kuid tegelikult küünib see waewalt 8000-ni, sest hulk koguduse liikmeid on aastate jooksul Wenemaale ja mujale wäljarännanud, kirikutähte Rāpinast wäljawõtmata.

Sõjaaeg lõi Rāpina kogudusele haawu, mis weel praegugi end tunda annawad. Kiriku rikkalikust arhiwist jäid ainult riismed järele. Pastoraat ja selle kõrwalised hooned langesid põhjaliku rüüstamise alla. 1921.—1927. a. on koguduse kirikute ja teiste hoonete parandustööde eest ligi 870.000 mk. wäljaantud. Raunis suur summa, kuid eelpool on ootamas weel suuremad wäljaminefud. Rāpina kirik wajab uut orelit. Ra ahjusid oleks kirikusse hädasti waja. Rāpina kõstrimaja on kirikust kaugel ja niiwõrt wona ning kõlbmata, et uue ehitamine mõõdapäsematu tarwidus on. Käesolewal sügisel sai koguduse talu 50 hekt. suuruses wäljamõõdetud ja antakse tulewal fewadel kätte. Selle sündmusega ühenduses kerkiwad filmapiirile koguduse talu majapidamise hoonete kordaseadmise kulud.

Kirikukatsumine Wõrumaa praosti poolt oli Rāpina kogudusele suurim sündmus mõõdunud suwel, oli õhutuseks ja äratuseks, mille mõju ei kustu niipea. Kirikutatsumine näitas, et Rāpina koguduse usuelu surnud punktil ei seisa, waid edasiliigub paremuse poole. Leiti ka mõnda wiga ja puudust, näiteks puudub kogudusel oma kirikulaulukoor, mis päris lubamata nähtus praegusel ajal. Samuti oleks hädasti waja koguduse noorjoo usuelu tõstmiseks ajakohasele tööle asuda. Siin seisawad koguduse ametikandjad tähtsa ülesande ees, abinõusid otsida, kuidas kõigist puudustest ja wigadest wõitu saada, mis usuelule takistuseks teel.

Rohkem waimutuld rahwa hingesse, rohkem jõuluwalgust palugem, igatsegem igawese Issa kojast!
S—n.

Urwaste kogudus

seisab, nagu wiist palju teisi kogudusi Eestis, kahanemise tähe all. Kahanemas on elu. Mitte üksi kiriku- ja usuelu, waid elu üleüldse.

Kahanemine on alganud juba ammu enne ilmasõda, umbes poolestaja aasta eest ehk weel uarem. Uga sõda ja sellele järgnew rewolutioon on temale märksa kiirema käigu andnud.

Nii on sündimiste arw alla läinud 524 pealt 1861. aastal 77 peale 1926. aastal, lewilaste arw 237 pealt 1875. a. 96 peale, lau-

latuste arw 108 pealt 1860. a. 42 peale, armulauast osawõtjate arw 11.597 pealt 1870. aastal 1146 peale ja surnute arw 888 pealt 1865. a. 116 peale 1926. aastal. Peale sõja, 1921. ja 1922. a. oli küll sündimiste ja abiellumiste tõusu märgata, aga sellest peale algab jälle alaline langemine.

Wähemaks on jäänud muidugi ka koguduse liikmemaksu maksjad ja sellega ühtlasi sissetuletud kiriku ülespidamiseks. Minult armuanded on wiimasel ajal rohkem vähem

teatawas suuruses püüdnud eht ennem kaswanud kui kahanenud. Ei wõi tähendamata jätta, et armuannete läbi kokkutulnud rahaga Urwaste kirikule uus hõbedane armulaua karkas ja taldrif sai nuretsatud, mis 20.000 mrf. maksma läksid. Selle heaks ohwerdas üks kog. liige Aleksander Moritz üksi 7000 m.

Nõnda siis — terwel liinil kahanemine ja kaswamist mitte kusil.

Igatahes — seal kus arwud kõnelewad, ei ole kaswamist märgata. Aga nagu Israelis suurel äralangemise ja häwinemise ajal leidus seitse tuhat, kes Paali ette maha ei heitnud, nõnda leidub küll ka Urwaste koguduses salgake, kes Jumalale ja tema kirikule truuiks on jäänud ja kes uue kaswawa elu algatajaks saawad.

*

Kümmeaastaste aastaid tagasi ei olnud kirik mitte üksi koguduse waimlise, waid ka majanduslise elu testkohaks. Wiimasel ajal on majanduslise elu testkoht kiriku juurest ära Antsla alewisse nihkunud. Sinna woolab pühapäiwiti inimesi suurel hulgal.

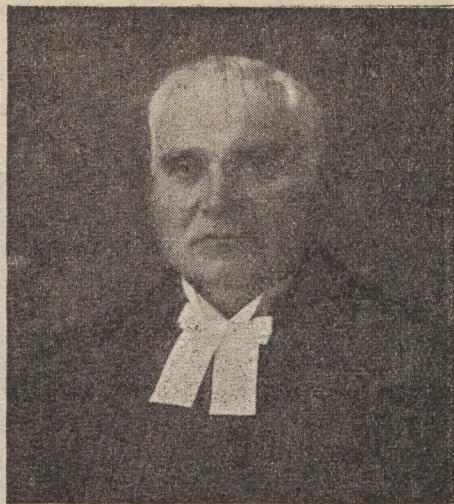
Kirik aga jääb selle tõttu nagu kõrwale ja jumalateenistustest osawõtjate read hõredamaks.

Tõsi, paljud jääwad kirikust ja jumalateenistusest eemale leiguse pärast asja wastu. Kuidas abi saata? Wististe ainult sellelabi, et kirik inimestele nende koondust kohta järele läheb.

Kõike seda silmaspidades on kirik Antsla alewis 1922. a. peale jumalateenistusi pidanud, harilikult üks kord kuus ja peale selle weel jõulu laup. ja Suure Keede õhtul. Osawõtmine nendest jumalateenistustest oli alati üsna elaw.

Ühtlasi jumalateenistustega Antsla alewis kerkis esile palwemaja eht koguni kiriku ehitamise küsimus.

Seni oli meil tarwitada saal tuletõrje seltsimajas ja me oleme südamest tänulikud kõigile, kes meile saali tarwitamise wõimalikuts tegid. Kuid jäädaw koht jumalateenistuste jaoks see saal mitte ei ole. Teatawasti ei andnud tuletõrje selts saali ja saalis olewaid istmeid tarwitada ilma hinnata, waid wõttis selle eest tasu, 300 m. korra pealt. Esialgu katsusid jumalateenistustest osawõtjad selle summakse kokku saada korjanduse läbi jumalateenistuse lõpul. Aga et igakordne korjandus mitte 300 marka ei andnud, siis tuli meile alewiwalitsus häatahtlikult appi ja andis üüriraha saali eest — 5000 m. aastas, alewi kasfast. Kui aga käesolewa aasta algul alewiwalitsuses uued mehed wõimule pääsesid, kusutatsid nad tähendatud summa alewi wäljaminekute seast otsekohe.

Urwaste koguduse õpetaja
Jaak Wolk

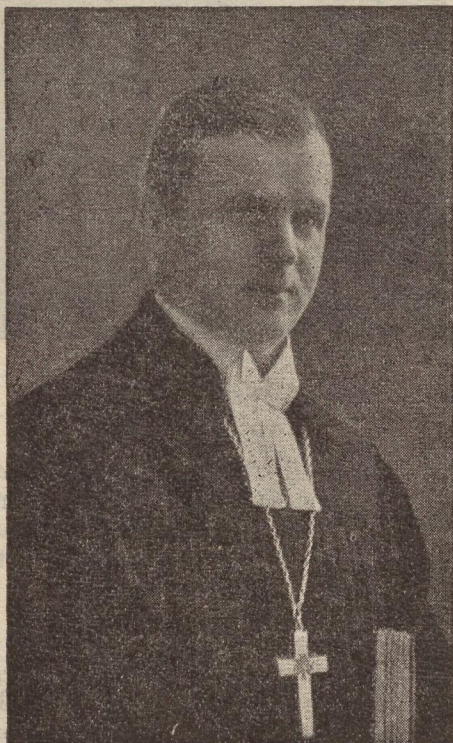
on sündinud Wiljandimaal Wana Põltsamaa wallas taluperemehe pojana 15. märtsil (wana kal.) 1867., käis kohalises walla ja Põltsamaa kihelkonnakoolis, oli siis mõne aasta isa talus tööliseks, astus seitsmeteistkümnne aastase nooremehena S. Treffneri gümnaasiumi, sealt Kollmanni (praeg. Walter) ja siis weel wäe-teenistuse pärast üheks aastaks Tartu kroonu gümnaasiumi, mille 1890. a. lõpetas. Pärast gümnaasiumi lõpetamist oli Wolk ühe aasta kodukooliõpetajaks Wenemaal, õppis 1892.—1898. usuteadust Tartu ülikoolis, olles Eesti üliõpil. seltsi liige, oli 1898.—1902. Peterburis Jaani kiriku õpet. Dr J. Hurt'i juures kandidaadiks ja õpetajaks 1902.—1903. abiõpetajaks Rõges, 1903.—1914. õpetajaks Puhjas, 1914.—1920. õpetajaks Peterburi Jaanis, sai Wene pealinnas elades kõiki sõja ja rewolutsiooni raskusi täiel mõõdul tunda, lahkus 1920. a. Peterburist ja tuli kodumaale. Samal 1920. a. walis Urwaste kogudus Jaak Wolk'i omaks õpetajaks, mis ametis ta praegu seisab.

Ja et kogudus nüüd juba kõrgendatud üüri, 500 m. igakordse saali tarwitamise eest, mitte maksta ei suutnud, siis ei olnud midagi parata, jumalateenistused jäid eelmisel suwel pidamata. Wiimasel ajal on küll jälle jumalateenistuste pidamine Antslas wõimalikuts saanud sellelabi, et uus alewiwalitsus suure hulga alewi elanikkude palwe peale ühe klassi ruumi alewi koolimajas jumalateenistuste jaoks tarwitada andis.

Seni oleme suutnud nelja-wiie aasta jooksul kõigest 20.000 m. ümber kokku panna.

Uga see kõik ei tohi meid araks teha. Usugem tööle ja teie näete, et Jumal ka nõtrade ja wäetite läbi suuri asju torda saadab. Uus jumalateenistuse hoone peab ka olema üheks

tunnusmärgiks, et pööripäew on olnud, et ka-hanemine meie koguduses on lõppenud, et kaswamine on alganud.

Wõru kog. õpetaja Arnold Graf

on sündinud 13. detsembril 1887. a. Pärnu-maal, Saatre wallas Moisaküla hobupostijaa-mas. 1908. a. lõpetas Pärnu gümnaasiumi ja 1909. a. astus Tartu ülikooli usuteadus-fonda. 1911. ja 1913. a. oli kodukooliõpeta-jaks. 1915. a. kutsuti sõjawälke, lõpetas Ust-Šhora sõjawäe inseneri kooli. Oli Tallinna merekindluse autojuhide kooli juhataja ja õpe-taja. Oli pärast põllumajanduse alal tegew ja nimelt Eesti Sooparanduse Seltsi instruktorina. 1925. a. hakas jälle usuteadust õppima ning lõpetas usuteaduskonna 1926. a. Waliti usu-õpetuse õpetajaks Wõrumaa Hariduseltsi poeg-ja tütarlaste gümnaasiumi, ühtlasi pidas proo-wiaastat praost Lunwerdti juures. 25. mail 1927. a. kinnitati Wõru praostkonna wikaariks. 29. mail 1927. a. ordineeriti õpetaja ametisse ning samal päewal waliti Wõru kog. õpetajaks.

Wõru kogudusest.

Suur ilmasõda andis end ka Wõru kogudu-sele walusalt tunda. Nii kaotasid oma wäär-tuse mitmesugused paberid, koguduse hooned seisid raha puudusel täiesti ilma parandamata jne., ka ei olnud kogudusel mitu aastat järgi-mööda õpetajat.

Nüüd, kus elu enam-wähem ennesõja-aegsetesse roobastesse on nihkunud, on Wõru koguduses wiimastel aastatel õige palju suu-detud ära teha. Kirik on wäljastpoolt remon-teeritud ja see maksis 200.000 marka. Kirikus puudus walgustus ja nüüd wõib mitmesaja lambilist elektri walgustuse wõre näha. Wal-

gustuse sisesaadmine läks maksma 50.000 marka. 1926. a. ehitati surnuaiale uus kabela-hoone ja selle pääle kulutati üle 20.000 marga. Koguduse köstril puudus elukorter. Sel suwel ehitati koguduse maja ümber kahes elukorteriks — õpetaja ja köstri jaoks Ümberehitus nõudis üle 450.000 marga. Ka on weel sel aastal kirikusse õhupuhastus sisse seatud ja leerisaali ostetud harmoonium — hinnaga 32.000 mrf.

Üldse on wiimastel aastatel koguduse elus õige palju tänuwäärt tööd tehtud. Niisa-muti on koguduses kiriku poolehoid kiicesti kaswanud.

Laura kogudus.

Laura Läti kogudus asutati 1865. aastal. Tema asutajad olid Läti kolonistid. Esialgu peeti jumalateenistusi koolimajas, mida pühit-seti õp. Krensleri ja Masingi poolt. 1916. a. põles tähendatud koolimaja ära ja sest ajast peale peetakse jumalateenistusi õpetaja majas.

1921. a. tuldi otsusele ehitada kogudusele kiri-kut, mis jaoks 2 hektari maad kogudusele kin-giti. Nurgakivi panemine sündis 1925. aasta 26. juulil. Praegu on ehitus katuse all ja senini on wäike kogudus wälja annud ehituse otstarbeks 9.987.756 marka.

Ülewaade Petseri Peetri kogudusest.

Juba warakult tunti tarwidust Pihtwa piiril ew.-luteriusu järele. Seda wajaadust ära tundes, hakkab 1897 a. esimene kooliõpetaja Karl Bütsfep Petseri külje all Laasarrowa koolimajas palwetundi pidama. Kõõmustawad teated sellest ulatawad õp. Dr. J. Hurti kõrwu, kes kadunuid lambaid esimesena Petserisse otsima tuli ja jumalõsona järele janunejaid isa Karl Horni majas kosutas.

1904. a. saabub see päew, kus Petserisse õp. S. Hornbergi poolt Cesti koolimaja pühitsetakse ja järjekindlalt palwetunde pidama hakatakse. Peagi muretsetakse Petseri külje alla Patskowka küla maa peale ew.-lut. kabeli jaoks maatükk, mis 1910. a. Wastfeliina õp. C. Wahri poolt pühitsetakse.

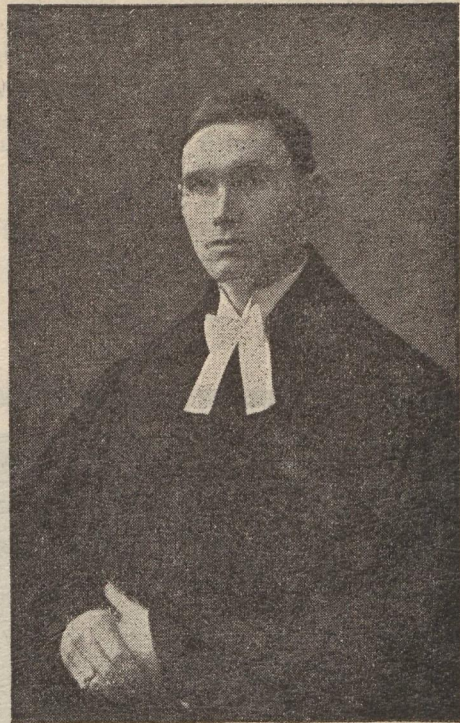
Jumalateenistused Cesti koolimajas ei jäta oma mõju awaldamata. Järjest suureneb osawõtjate arv, kuni lõpuks koolimaja kitsaks jääb palwetajatele. Hakatakse mõtteid wahetama, kas ei tuleks pühakoja ehitamise peale mõtlema hakata. Ürksamate tegelaste poolt hakatakse korjanduse teel ehituskapitali koguma. Helled käed kandsid warsti 40⁰⁰ rubla ümber kokku, kuid segased ajad muutsid kapitali nulliks ja sellega oli kiriku ehituse mõte ajutiselt kõrwale heidetud. Sääil tõusewad uued mõtted endiste tegelaste hulgas, selle etteotsa astub kad. Wastfeliina õp. praost N. Lunwerdt. 6. weebr. 1921. a. on juba töö nii kaugele jõudnud, et Petseri abikoaudus wõib omale juba täiskogu koosolekul juhatusse walida, selle etteotsa esimeheks walitakse kadunud R. Rosenberg ja tema abiks hra P. Karlson, kes tänini koguduse nõukogu abiesimeheks on jäänud.

Järgmiseks Petseri koguduse esimeheks walitakse rahukohunik G. Sehrwald. Kiriku ehitamise mõte on juba niikaugele jõudnud, et linnawalitsus kiriku ehituseks platfi kinkis ja selle järele nõukogu poolt ehitusekawa lastakse walmistada

Nii asetatakse 11. nowembril nurgakiwi piiskop J. Rull'e poolt tulewale esimesele Cesti riigi piirides ehitatule ew.-luteriusu kirikule. Kõigist raskustest hoolimata jõutakse uue nõukogu ajal, mille esimeheks rahukohunik B. Peterhoff ja abi P. Karlson, nii kaugele, et 19. sept. 1926. a. saab lõuna-Cesti serwale Petseri „Peetri“ ew.-luteriusu kirik pühitsetud.

Sellest ajast peale kutsub tasaselt. ap. usu sõprusõideme tunnuseks Petseri Peetri kirikule kingitud kirikukell, oma kui ta wõerausulisti palwele, ja saadab leinaronge ew.-luteriusu furnuatale.

Wõlgadest hoolimata tellitakse wennad Kriisadelt uus orel 1.000.000 mrf, mis tä-

Kanepi koguduse õpetaja

Friedrich Emmanuel Maniwald Heimann, Madise poeg on sündinud 1894. a. 20. jaanuaril wana kalendri Harjumaal, Hageri kihelkonnas, Rabiwera koolimajas, kus tema isa siis kooliõpetaja oli. Alghariduse sai ta kodus wanemate käest, pärast õppis ta Tallinna Nikolai I gümnaasiumis, mille 1914. a. kewadel lõpetas Tartu ülikooli astus ta usuteadust õppima 1914. a. sügisel ja sai seda kuni 1916. a. märtsini teha, aprillis wõeti ta sõjawäeteenistusesse. Maailma sõjast ja sellele järgnewast sisesõjast pääsis ta 1918. a. sügisel kodumaale, kus aga ta pea algawasse Cesti wabaduse eest wõitlejasse wälke astus. Sõjawaes teenides astus ta 1920. a. sügisel uuesti ülikooli, mille lõpetas 1922. a. kewadel. Proowiaastat pidas ta Tartu Pauluse õp. Habichti ja ülikooli koguduse õp. professor Rahamägi juures. 1922. a. 24. detsembril waliti ta Kanepi koguduse poolt kohalikuks õpetajaks, kus ta kuni praeguse ajani töötab.

nawu sügise nii kaugele on wiidud, et puuosad kõik juba walmid ja ules seatud ja Numala abiga loodetakse tulewa kewadeks lõpulikult walmis teha lasta. Seega oleks esimene Cesti pinnal kerkinud ew.-luteri kirik umbes 9.000 000 mrf. maksma läinud.

Wäljawõte Wõru praostkonna arwutabelist 1926. a. kohta.

Wõru praostkond koosneb järgmistest kogudustest: 1. Kanepi, 2. Laura, 3. Petseri, 4. Põlwa, 5. Rõpina, 6. Rõuge, 7. Urwaste, 8. Wastfeliina, 9. Wõru.

Hingede arwu poolest järgnewad kogudused üks teisele järgmiselt:

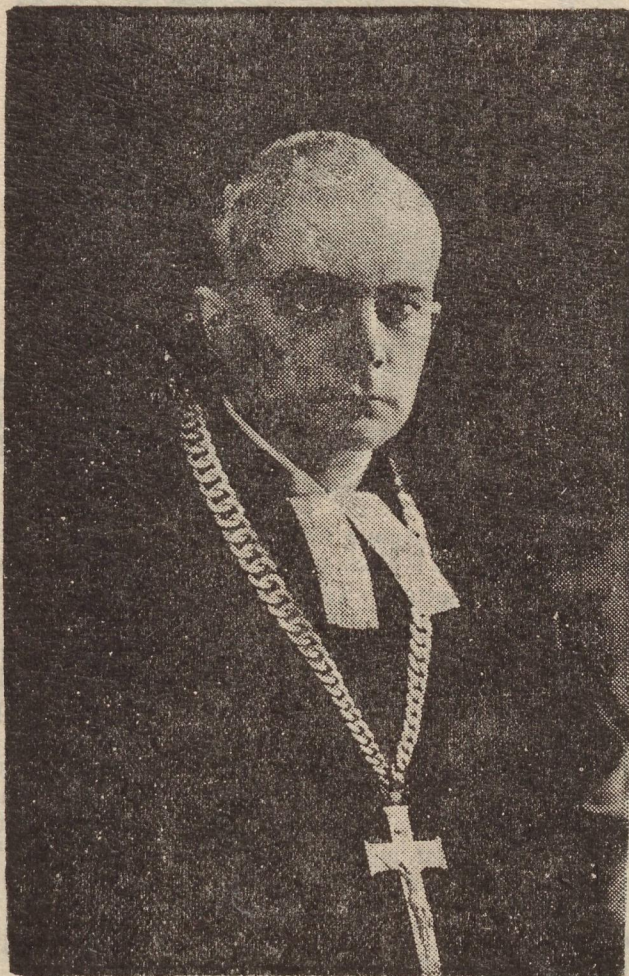
1. Rõuge	— 21.370 h.
2. Põlwa	— 16.488 "
3. Wastfeliina	— 15.693 "
4. Urwaste	— 10.913 "
5. Rõpina	— 10.183 "
6. Kanepi	— 9.100 "

7. Wõru	— 2.463 "
8. Laura	— 949 "
9. Petseri	— 478 "
<hr/>	
kokku 87 637 h.	

Wõru praostkonnas on 1926. a. sündinud 725 pgl. ja 658 tütarlast, kokku 1363 last. Nende hulgas 13 paari kassikuid, 117 väljaspool abielu sünd. last, ja 32 surnult sünd.

Laulatati 464 paari.

Suri: 602 meesterahwast ja 593 naister., kokku 1195 inimest.

Praost Nathan Johannes Lunwerdt †

sündis Tallinna linnas 7. apr. 1889. a., läis 1897. 1899. a. Tartu linnas K. Lange algkoolis, õppis 1899.—1908. a. Tartu Aleksander I. gümnaasiumis, studeeris 1908.—1912. a. Tartu ülikoolis ajutaudust, tegi 1913. a. 7. 8. ja 9. mail Tallinnas Eesti Evang. Luteri kiriku konfistoriumi kogu ees eksamid pro venia concionandi et pro ministerio ja pidas sellejama aasta jooksul Narwa linnas Stränholmi Aleksandri kiriku õpetaja praost Jakob Jalajas'e juures tegelikku proviis aastat. Nimetatud aasia 4. oktoobril waliti teda Läänemaale Mihkli kiriku õpetajaks ja pühitseti 15. detj 1913. a. Tallinna doon kiriku altari ees kindralsuperintendendi D. Lemm'i, Harjuma praosti K. Winkler'i ja õpetaja Fr. Kentmann'i läbi waimulikku ameti peale 8. augustil 1920. aastal kutjus Wastfeliina kogudus teda walimise teel oma hingearjajaks ja õnnistati 5. detj. 1920. a. nimetatud koguduse õpetajaks. 2. weebr 1926. a. waliti ta Wõru praostkonna praostiks. 1. mail 1927. a. läks see hauldajelt usin ja armas hingelarjane igawesele hingusele.

Mis jaoks Wõrumaa praostkonna leht?

Nii küsib lugeja.

Juba kadunud praost Lunwerdti aeg oli liikumas mõte toimetada suurteks pühadeks erilist Wõrumaa

praostkonna lehte, mis oleks seotud kiriku ja usuelu arwustustega praostkonnas. Nii sagedasti ei tea praostkonna koguduste liikmed oma naab-

rite muredest, sihtidest ja tööst. Nad on kui wõerad wennad ühise laua taga.

See leht tahab praostkonna koguduste liikmeid ergutada usulisele tööle, tõmmata kõiki kaasa, sest „tööd on palju“ ja igauks seisiku walwel, kui wahimees tornis. Kõik kantku teine teise koormat.

On ju meie praostkond üks suurematest ja siin on töö laialdane ja suur. Et aga usuline ja kirikline töö wilja kannaks, selleks on tarwis teine teist tunda, üksteist ergutada ja julgustada sõnas.

Wiigu see leht terwitusi südametesse ja toogu hoogu Jumala riigi töötegemiseks.

Jõuluaja mälestus.

Jõula pildid kirjus reas
Waimus mööda lä'awad,
Ja mind ennast lapse eas
Silmad uuest nääwad:

Unistuses oleks just
Nagu kodus kallis
Kallimatest mälestustest
Kal'mad otsin üles.

Tahaks korraks tunda weel
Seda õnnist röömu,
Nii et hõiskas lapse keel —
„Röömu, jõula röömu!“

Kui kord peale ootuse
Üks meil awanes
Ja kuusk seisis uueste
Me ees särades.

Halja jõulukauuse all
Wanad tuttawad —
Sõimeke ja looma tall
Siiski uuest naad

Jmemaalt on andeks meil
Jnimlastel ilmas,
Sellepärast kõikidel
Röömusära silmas.

Jsa, ema, täna weel
Tänab teid mu süda:
Tunneb teie armu weel
Ja ka Jeesust — Teda!

Rinnetel F. H.

Jõulu jutustus.

(Selma Lagerlöfi järele).

Ühel jõulupühäl oli terve majarahwas kirikusse läinud, ainult wanaemate ja mina pidime kodu jääma; üks oma wanaduse ja teine oma nooruse tõttu. Meieolu oli kurb, et jõuluhiiulgusest ja jõulurõõmusest ilma pidi jääma. — Siis hakas wanaemate jutustama.

Ühel pimedal, külmal ööl läks keegi rändaja omale soojendust otsima. Sõits majast majasse, koputas uksele ja palus ärdalt: kallid kaaslased, aidake mind, andke mulle soojenduseks tuld, mu naine tõi lapsukesele ilmale ja ema lapsega kannatawad külma, mul pole midagi, millega neid soojendada. Kuid ükski ei wastanud, kõik magasid kesköö ajal sügawat und. Kurwalt läks mees edasi. Häkitselt nägi ta mures kaugelet tulepaistet ja mõtles, kus

tulepaiste — seal peaks ka tuld olema. Ta hakas tulepaiste poole sammuma ja nägi, et tõepoolest wälja peal tuli põles. Tule ümber magas rahulikult suur lambakari ja kestel seisis wana karjane walwel.

Kui nüüd rändaja tulele ligemale tuli, nägi ta kolm suurt koera karjase juures. Mis nüüd? Koerad wõerast meest nähes, tormasid temale kallale. Üks wõttis hammastega jalaft, teine käest ja kolmas taelast. Aga waata mees, mis see küll oli? Eht küll koerad hambaid näitasid ja mehele otsa pidid tegema, ei saanud nad ometi hammustada, ei teinud ka mehele ühtki kahju.

Aga wana, furja näoga karjane, nähes, et koerad wõerale midagi ei teinud, wõttis

1905 (1906) raudotsfaga kapi ja wiskas mehe peale, et teda surmata. Aga imelil! Wuhisedes jooksis oda mehest mööda ja ei tabanud teda. Rändaja ostus nüüd julgelt karjase juure ja palus: „Kallis sõber, aita mind oma tulega. Mu naine on täna lapsukesega ilmale toonud ja nad kannatawad külma käes; mul pole midagi, millega neid soojendada.“

Küll oleks wana, mõru näoga karjane tahtnud wõerale tuld keelda, aga ei julgenud seda mitte teha, sest et koerad temale midagi ei teinud ja oda teda ei tabanud. Siis ütles ta wõerale: „Wõta tuld niipalju kui tarwis.“ Ise aga mõtles: „Saab näha, millega ta tuld wiib, tulle ei olnud enam, tuli oli ärapõlenud, ainult sõed oliwad weel õhkumas — ja korwas kurjaste naeratades: „wõta niipalju kui tarwis.“ Aga waata imet! Mees hakkab paljaste kätega süsa korjama, nagu õune ja pistab põue ja lähleb tänades minema, ei põletanud sõed tema käsa ega riidet. Amestusega küsib nüüd wana mõru hallpea: „Kuule, ütke ometi, mis õõ see peafs olema, et koerad ei hammusta, oda ei tapa, ega tuli ei põleta, ütke mis imelil õõ see on, et ükski kuri sulle kahju ei saa teha“. Aga rändaja lausus: „Tule ja waata ise, sa pead ise oma filmaga

nägema ja oma kõrwaga kuulma“. Ütles ja läks oma teed, et naisele ja lapsese soojendust wiia. Aga tige hallpea hiilis tagant järele, et waadata, mis see kõik tähendab. Ja kui ta kohale jõudis, nägi ta ühes wiletsas mäekoos rändaja naist lapsukesega süles. Külmad, märjad paekivi seinad ajasid külma wälja, aga emal ei olnud ühtegi soojendawat mähist, kuhu sisse ta lapsukesega oleks wõinud panna. See liigutas isegi karedat karjase südant ja ta wõttis oma kotist ühe pehme walge tallenaha ja andis isa kätte lapse mähkimiseks. Aga niipea, kui wana tige karjane halastusi ülesnäitas lapsukesega wastu — said tema filmad ja kõrwad awatud ja ta nägi, mis ta ennem ei näinud ja kuulis mis ta ennem ei kuulnud: „Inglid lendasid ülesse ja alla ja laulsid: „Urge kartte, sest teile on täna Onnistegija sündinud, kes on Issand Kristus patuste rõõm. Nüüd sai wana karjane aru, mis õõ see oli, langes põlwili ja tänas Jumalat, et Jumal tema filmi oli awanud ja tema südant uueks loonud — aga kariasega kiidawad kõik patused, kiidame ka meie: „Mu olgu Jumalale kõrges ja maa peal rahu, inimestest hea meel, Halleluuja! —

Jõulu õõ põlewas majas.

(Mälestus wabadusõjast).

Raskes, rõhutatud meeleolus lahtusime enne päewatõusu Tartust. Enamlased surusid peale ja oli oodata kõige halwemat... Järelejäänud wäeosadele anti käst toganeda P. alewisse, et seal asjade käitu ära oodata. Nii samas kurwas meeleolus käputäis mehi koon-duspunkti. Reegi ei teadnud, mis tulewik tooma saab. Aga mingisugune eelaimdus waldas ometi paljude südant!

Oli Jõulu laupäewa hommik, kui jõudsimme P. alewisse. Segasime oma tulekuga rahulikkude elanikkude meeleolu. Aga ütlemata suurt lahtust ja heldust näitawad P. alewielanikud oma walgete kaitstjate wastu üles. Igauks püüdis sõdurite raskust wähen-dada, nii nagu ta ostas. Meie kõikide pilgud peatasid alewi kiriku torni peal ja igast ühest käis soow läbi — täna õhtul Jumala tojas olla ja Lemaga kõnelda. Tuli meelde siis armas kodu, kus soojust palju ja kus lapsed heameelega laulsid: „Ma tulen taewast ülevalt. Aga nüüd?.. Beatasime P. alewi wanas lossis, kus hulk wabu ruume sõdurite jaoks oli. Toodi pund sisse ja pandi ahjud kudemaks. Ugaramad leidsiwad peagi õlgesid magamiseks. Warsti toodi tuppa laud ja õeldi, et kella 9 aeg jõulu sõõgid ka lauale tulewad, sest ümbruskonna rahwas oli kõige selle eest wabatahtlikult hoolitsennud. Weel tuleb ootamatult üks

wana talupoeg poolpimedasse tuppa ja ütleb, „Põisid, ma toon teile natuke ka jõuluwalgust, sest kiritut täna ei ole“, paneb nende sõnadega jõulupuu püsti ja pakki küünlaid lauale. Meie rõõm oli suur. See suurendas nagu ustu tulewiku sisse. Ja ma usun, siis paljud mõtlesid sel õöl küll nende sõnade peale — rahu taewa all!

Ja kui küünlad kustusid ja hämarik wäikesest raswalambikesest tuba, oma tumeda looriga kattis, saabus ka meiegi filmadele uneingel.

Kell oli wististe ühe wõi kahe peal, ei mäleta enam hästi, kui häkitselt kuulen läbi une mingisuguseid segaseid hüüdeid. Wirgun, haaran püsti järele, mis kõrwal maas oli. „Põle, päästke! Ruttu, laji wajub sisse,“ kõl-wad hüüded läbisegi. Ja häkitselt prantsatab põlew eestojagi põrandale, tõstab sädemeid kõrgesle ja täitub tolmuga meiegi tuba. Kõik otswad pääseteed wälja. Mõni kargab aknast, aga paljud wäänawad jala ära, sest akna oli kõrgel. Ma jooksen läbi põlewa eestojagi wälja...

Ja siis selgus — ei ole kõik mitte jõululapse peale mõtelnud, küll oli neid, kes tahtsiwad sel rahuhõl meid elawalt ära hufata ja tundsiwad sellest rõõmu. Wiha ja kättemaksimine hiiliwad jõuluõöl meie maja ümber, aga kaitstjad inglid oliwad tugewamad ja päästsiwad meid. W. W.

Trükitud kirjastus v.-ü. „Tähe“ trükitöjas Wõrus, 1927. a.

Riigiraamatukogu

107.073

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

J-392

107.073